ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 16 Φεβρουαρίου 1914 ΑΡΙΘ. 165.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ Γ'.

«Πάτερ ἡμῶν».

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι *Πατὴρ* ἡμῶν α') διότι ἔπλασεν ἡμᾶς καὶ β') διότι προνοεῖ περὶ ἡμῶν καὶ διακυβερνᾷ ἡμᾶς. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν δύο τούτων λόγων ὑπάρχει καὶ τρίτος λόγος πείθων ἡμᾶς τελείως ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὄντως *Πατὴρ* ἡμῶν καὶ δικαιούμεθα ἑπομένως νὰ ἀποκαλῶμεν αὐτὸν μετὰ πολλοῦ τοῦ θάρρους *Πατέρα.*

Ὁ Θεός, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, εἶναι πατὴρ ἡμῶν καὶ διότι υἱοθέτησεν ἡμᾶς: τ. ε. ἀφ' οὗ ἔπλασεν ἡμᾶς καὶ ἀφ' οὗ οὐδέποτε παύεται προνοῶν περὶ ἡμῶν, ηὐδόκησε καὶ τρίτην εὐεργεσίαν νὰ προσθέσῃ εἰς ἡμᾶς, ἥτις εἶναι τὸ κορύφωμα τῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀνεκλαλήτων τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν. Ὁ Θεὸς δηλονότι ἀπέστειλεν ἐν μέσῳ ἡμῶν τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν τὸν ὁμοούσιον αὐτῷ καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων γεννηθέντα ἐξ αὐτοῦ, ὅστις ἐγένετο ἄνθρωπος ἐν χρόνῳ, ὅπως διὰ τῆς ὑπερφυοῦς ταύτης ἐνανθρωπήσεως γίνωμεν ἡμεῖς υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ καθὸ τοιοῦτοι κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ. Ναί, Χριστιανοί μου, ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν

σκοπὸν τοῦτον ᾠκονομήθη τοῦ νὰ ἀνυψώσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ μέγα καὶ ἀπερινόητον ἀξίωμα τῆς υἱοθεσίας, νὰ ἀναδείξῃ ἡμᾶς τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅπως κηρύττει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λέγων. «*Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν* ***τέκνα Θεοῦ*** *γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ*». Ἀλλὰ καὶ τὸ Βάπτισμα τὸ ἱδρυθὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ καινὸν Βάπτισμα, τὸ Βάπτισμα τῆς ἀναγεννήσεως τὸ χορηγοῦν δευτέραν γέννησιν εἰς τοὺς ἤδη γεγεννημένους ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος, διὰ ποῖον λόγον συνεστήθη, διὰ ποῖον λόγον καλεῖται Βάπτισμα υἱοθεσίας; διότι ἀναγεννᾷ ἡμᾶς καὶ ἀναδεικνύει τέκνα Θεοῦ. Τέλος ποίαν ἄλλην ἐξήγησιν δύνανται νὰ ἔχωσιν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Οὐρανοβάμονος Ἀποστόλου Παύλου, «*οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ; αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· εἰδὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ;*» Οὐδεμίαν βεβαίως ἄλλην ἐξήγησιν ἐπιδέχονται οἱ θεόπνευστοι οὗτοι λόγοι, εἰμὴ ὅτι ἀληθῶς καὶ ἀναμφισβητήτως εἴμεθα τέκνα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἑπομένως δικαιούμεθα νὰ ὀνομάζωμεν καὶ ἀποκαλῶμεν τὸν Θεὸν ***Πατέρα.***

Ναί, Χριστιανοί μου, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι εἴμεθα τέκνα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ἡμῶν ὀφείλομεν τὰς πρὸς τὸν Θεὸν σχέσεις ἡμῶν νὰ κανονίσωμεν μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἦναι πραγματικὰ σχέσεις ἀληθινῶν τέκνων πρὸς Πατέρα. Οὕτως οἱ ἀρχαῖοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἠννόησαν καὶ καθώρισαν τὰς σχέσεις ταύτας. «Ἐκεῖνος, ὅστις ἀποκαλεῖ τὸν Θεὸν Πατέρα, λέγει τις ἐξ αὐτῶν, ὀφείλει νὰ ἀγωνίζηται ὅπως ἀντὶ πάσης θυσίας ἀναδειχθῇ ἄξιος τῆς ὑψηλῆς ταύτης καὶ θαυμασίας υἱοθεσίας.

Γρηγόριος δὲ ὁ Νύσσης διδάσκει τὰ ἑπόμενα. Πρόσεξον καλῶς καὶ σκέφθητι μὲ ποῖον τρόπον ὀφείλεις νὰ προετοιμάσῃς σεαυτὸν διὰ νὰ ὀνομάσῃς τὸν Θεὸν Πατέρα, διὰ νὰ εἴπῃς «***Πάτερ ἡμῶν***». Ἐάν, καθ' ὃν χρόνον ἀπαγγέλλεις τοὺς λόγους τούτους, ἔχεις τὴν προσοχήν σου ἐστραμμένην εἰς τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, ἐὰν ζητῇς τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, ἐὰν ἦσαι δοῦλος τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἄλλων φαύλων παθῶν, τότε φαίνεταί μοι ὅτι ἀκούω τὸν Θεὸν νὰ σοὶ δίδῃ τὴν ἑξῆς ἀπόκρισιν. Ὅταν, ἐν ᾧ κυλίεσαι καὶ ζῇς ἐν τῇ διαφθορᾷ, ἀποκαλεῖς «***Πατέρα σου***», αὐτὸν τὸν ποιητὴν πάσης καθαρότητος, τότε τὸ ρερυπωμένον στόμα σου βεβηλοῖ τὸ Πανάγιον αὐτοῦ ὄνομα· διότι ἐκεῖνος ὅστις σοὶ ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ὀνομάζῃς αὐτὸν Πατέρα σου, δὲν σὲ διέταξε νὰ λέγῃς ψεύματα.

Ἕτερος δὲ διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας ἀναφωνεῖ. Ἂς θαυμάσωμεν τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα καὶ τὸν πλοῦτον τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης αὐτοῦ. Διέταξεν ἡμᾶς νὰ ὀνομάζωμεν αὐτὸν μὲν ***Πατέρα,*** ἡμᾶς δ' αὐτούς, ***τέκνα αὐτοῦ,*** ὅπως ὁ Χριστὸς καλεῖται ***Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.*** Ποῖος

τόρα θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ λάβῃ τὸν τίτλον τοῦτον χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ; Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν, ὅτι, ὅταν καλῶμεν τὸν Θεὸν ***Πατέρα,*** ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φερώμεθα ὡς μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. Τότε ὁ Κύριος μετὰ χαρᾶς θὰ παραδεχθῇ ἡμᾶς ὡς τέκνα του καὶ ἡμεῖς θὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι, διότι θὰ ἔχωμεν αὐτὸν Πατέρα. Ἐπειδὴ εἴμεθα ζῶντες ναοὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἂς δείξωμεν εἰς τὸν κόσμον ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οἰκεῖ ἐν ἡμῖν. Ἐπειδὴ εἴμεθα οὐράνια καὶ πνευματικὰ ὄντα, ἂς σκεπτώμεθα καὶ ἂς ἐνεργῶμεν ὡς οὐράνια καὶ πνευματικὰ ὄντα....

Τοιαύτη εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν θείων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ ὅμως πόσοι ἐξ ἡμῶν κατανοοῦσι τὴν διδασκαλίαν ταύτην; Ὁ Θεὸς εἶναι Πατὴρ καὶ Πατὴρ τοιοῦτος ὅμοιος τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει. Καὶ ἐν τούτοις τὸν Πατέρα τοῦτον οὔτε ἀγαπῶμεν, οὔτε σεβόμεθα, οὐδ᾿ ὑποτασσώμεθα αὐτῷ, ἀλλ᾿ ἴσως μάλιστα καὶ ἐξυβρίζομεν καὶ βλασφημοῦμεν αὐτόν, ἤ, καὶ ἂν δὲν φθάνωμεν μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ἐπιδεικνύωμεν οὐχ ἧττον πρὸς αὐτὸν ἀδιαφορίαν καὶ ψυχρότητα! Διὰ τὴν συμπεριφορὰν δ᾿ ἡμῶν ταύτην εἴμεθα ἄξιοι τῶν ἐπιτιμήσεων ἐκείνων, τὰς ὁποίας αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπευθύνει διὰ στόματος τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου λέγοντος: «*Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με » ἠθέτησαν. Ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου » αὐτοῦ. Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκεν. Οὐαί, ἔθνος » ἁμαρτωλόν, λαὸς πλήρης ἁμαρτιῶν, σπέρμα πονηρόν, υἱοὶ ἄνομοι*».

Χριστιανοί μου ἀγαπητοί! Εἴμεθα τέκνα τοῦ Θεοῦ πρῶτον, διότι ὁ Θεὸς ἔπλασε καὶ διακυβερνᾷ ἡμᾶς, καὶ δεύτερον, διότι ἀνεγέννησεν ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Λοιπὸν διπλῆν παρ᾿ Αὐτοῦ ἔχομεν τὴν γέννησιν, σωματικὴν καὶ πνευματικήν. Τοῦτο ἔχων ὑπ᾿ ὄψει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀναφωνεῖ. «*Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ Πατήρ, » ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν.... καὶ νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν*».

Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τέκνα Θεοῦ εἴμεθα ἐφ᾿ ὅσον θὰ μένωμεν πιστοὶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ θὰ ἐκπληρῶμεν τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ἅμα ὅμως ἡ ἁμαρτία μολύνῃ τὴν διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἁγιασθεῖσαν φύσιν ἡμῶν, ἀμέσως τότε χάνομεν τὸ θεῖον τοῦτο ὄνομα τῶν ***τέκνων τοῦ Θεοῦ.*** Ὅταν μὲ ἁμαρτωλὰ χείλη ὀνομάζωμεν τὸν Θεὸν Πατέρα, ὁ Θεὸς δικαιοῦται νὰ εἴπῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὅσα ἄλλοτε ἔλεγε πρὸς τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν. «*Ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστε, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ » Πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν*».

Λοιπὸν ἂς προσπαθήσωμεν νὰ γίνωμεν ὄνομα καὶ πρᾶγμα τέκνα Θεοῦ διὰ νὰ ἔχωμεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκαλῶμεν τὸν Θεὸν ***Πατέρα*** καὶ διὰ νὰ δυνάμεθα μετὰ θάρρους καὶ βεβαίας ἐλπίδος νὰ ἐνατενίζωμεν εἰς τὴν οὐράνιον μακαριότητα, ἣν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοίμασεν ὁ Οὐράνιος Πατὴρ εἰς τὰ πιστὰ αὐτοῦ τέκνα. Γένοιτο.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ Ν΄.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Ι΄.

ΤΙΝΕΣ ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΟΦΕΙΛΟΝΤΕΣ ΝΑ ΜΕΤΕΧΩΣΙΝ ΑΥΤΗΣ

«Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου....
»Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά
»μου». (Ματθ. 26, 26-28).

«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν
»σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ
»τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων
»μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν
»αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
»ἡμέρᾳ». (Ἰωάν. 6, 53-55).

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, στενωτάτη ἕνωσις μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀπόληψις θείων δυνάμεων πρὸς ἀνάπτυξιν, στερέωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ βίου· ἐξιλέωσις τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ προφύλαξις ἀπὸ τὰς θανασίμους τοιαύτας· βεβαία ἐλπὶς τῆς μετὰ θάνατον ἀναστάσεως καὶ τῆς μακαριότητος· βαθυτάτη ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ. Ὅλα ταῦτα εἶναι, ὡς εἴδαμεν εἰς τὴν προηγουμένην διδαχήν, οἱ σωτήριοι καρποὶ τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας. Σήμερον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ δείξωμεν ποῖοι ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ γεύωνται τοὺς καρποὺς τούτους. Μὲ ἄλλας λέξεις τὸ θέμα τοῦ σημερινοῦ μας λόγου θὰ εἶναι τὸ ἑξῆς. Ποῖοι δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουν νὰ μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων, πότε πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν, καὶ περὶ τοῦ ἂν ἡ μετάδοσις πρὸς τοὺς λαϊκοὺς δέον νὰ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Τίνες εἶναι οἱ δικαιούμενοι καὶ οἱ χρεωστοῦντες νὰ μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων ; Τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτον μέρος τοῦ σημερινοῦ μας ζητήματος. Ἡ ἀπάντησις βεβαίως εἶναι εὔκολος. Οἱ ἀλλόθρησκοι, οἱ ἄπιστοι, καὶ οἱ αἱρετικοὶ δὲν εἶναι δεκτοὶ εἰς τὸ ἁγιώτατον τοῦτο μυστήριον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Κατηχουμένων, ὅπως ὠνομάζοντο ὅσοι ἐκ τῶν Ἐθνικῶν ἐδιδάσκοντο τὰ τῆς Χριστιανικῆς θρη-

σκείας, προετοιμαζόμενοι τοιουτοτρόπως διὰ νὰ βαπτισθοῦν ἐν καιρῷ, ἀπεμακρύνοντο καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, ὅταν ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ ἡ Λειτουργία ἡ λεγομένη τῶν πιστῶν ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ μεταλάβουν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ βλέπουν τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας. Διότι τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως, τῆς θέας καὶ τῆς μετοχῆς εἰς τὸ ἁγιώτατον τοῦτο Μυστήριον τὸ ἔχουν μόνον οἱ Χριστιανοί, οἱ ὀρθόδοξοι καὶ εὐλαβεῖς Χριστιανοί, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰ ἱερὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Πῶς τὸ γνωρίζομεν τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἁγία Μετάληψις εἶναι δικαίωμα καὶ χρέος τόσῳ τῶν ἱερωμένων ὅσῳ καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν; Πρῶτον ἀπὸ τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τῶν λόγων, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἡμῶν συνέστησε τὸ μυστήριον τοῦτο. Διότι τί εἶπε τότε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ θεῖος Διδάσκαλος; «Πίετε, λέγει, ἐξ αὐτοῦ *πάντες*». Τὸ «πάντες» τοῦτο, ἂν καὶ δὲν ἀναφέρεται ῥητῶς, ἐννοεῖται ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ εἰς τὴν προηγουμένην πρότασιν τοῦ Ἰησοῦ «λάβετε φάγετε» Διότι ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς ὅλους αὐτοῦ τοὺς μαθητὰς προσέφερε νὰ φάγωσι καὶ νὰ πίωσι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· μόνον ὁ Ἰούδας ἐκρίθη ἀνάξιος καὶ ἀπεκλείσθη ἐκ τῆς μεταλήψεως τοῦ μυστηρίου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ, ὅτι οἱ πιστοὶ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἐπισημοτάτην ταύτην ὥραν τῆς παραλαβῆς τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας Κοινωνίας ἀντιπροσωπεύουν ὅλους τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Διότι οἱ Ἀπόστολοι ὁμοῦ μὲ τοὺς Προφήτας ἀποτελοῦν, κατὰ τὸν Παῦλον, τὸ θεμέλιον τῆς Χριστιανικῆς οἰκοδομῆς, τῆς ὁποίας ἀκρογωνιαῖος λίθος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὥστε ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν παρέδιδε τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσουν, ὅτι τοὺς ἐκλαμβάνει ὡς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας του· καὶ τρόπον τινὰ παραγγέλλει πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς· μαθηταί μου! εἰς σᾶς ἐμπιστεύομαι τὸ Μυστήριον τοῦτο μὲ τὴν ἐντολήν, σεῖς καὶ οἱ διάδοχοί σας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγουν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς νὰ δύνανται μόνοι νὰ τελῶσιν αὐτὸ ἐφεξῆς, καὶ νὰ μεταλαμβάνετε βεβαίως πρῶτοι οἱ ἱερουργοί, ἀλλὰ νὰ μεταδίδετε καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἴδη, τοῦ ἁγίου ἄρτου καὶ τοῦ ἁγίου Οἴνου.

Ὅτι δὲ αὐτὴ ἦτο ἡ ἔννοια τῶν λόγων καὶ τῆς πράξεως τοῦ Ἰησοῦ, τὸ ἐξάγομεν ἀπὸ τὸ ἑξῆς γεγονός· ὅτι δηλαδὴ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνόησαν τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ οἱ ἴδιοι ἔπραττον καὶ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν παρήγγειλαν νὰ πράττουν. Ὡς παράδειγμα θὰ σᾶς φέρω τὸν ἀπόστολον Παῦλον· οὗτος ὅταν ἔγραφε πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, ἀφοῦ πρῶτον ἀνέφερε πρὸς αὐτούς, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας τὸ παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἀκριβῶς ὅπως τὸ εἶχε παραλάβει καὶ ἐκεῖνος παρὰ τοῦ Κυρίου, τί προσθέτει ἔπειτα πρὸς ἰδιαιτέραν ἐπεξήγησιν; «Ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε, » λέγει, τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ » Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ». Τί παρατηροῦμεν ἐδῶ; Ὅτι ὁ λόγος πρόκειται περὶ ὅλων ἐν γένει τῶν Χριστιανῶν τῆς Κορίνθου, καὶ ὄχι μόνον περὶ τῶν ἱερέων. Ὅτι δὲ ὄχι μόνον συγχωρεῖται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις τοῦ ἁγίου ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου,

ἀλλὰ καὶ τὸ θεωρεῖ καθῆκον αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ Χριστοῦ πρὸς συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἰδίαν του ἐπιστολὴν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος θέλων νὰ ἐξηγήσῃ πρὸς τοὺς Κορινθίους τὴν ἑνότητα, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦμεν ἅπαντες οἱ Χριστιανοί, ἔλεγεν ὅτι τοῦτο συμβαίνει, ἐπειδὴ ὅλοι μας μεταλαμβάνομεν ἐκ τοῦ ἑνὸς σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· «ὅτι εἷς ἄρτος, λέγει, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ » γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν». Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν τῆς Κορίνθου συνέτρωγαν μὲ τοὺς ἐθνικοὺς εἰδωλόθυτα, τὰ ὁποῖα ἦσαν θυσίαι πρὸς τὰ δαιμόνια, ἀπαγορεύει αὐστηρῶς τὴν ἀντιχριστιανικὴν ταύτην διαγωγήν, καὶ γράφει λοιπόν, «οὐ δύνασθε ποτήριον » Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμόνων· οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου » μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων». Σεῖς, λέγει, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστὸν καὶ κοινωνοῦντες τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ πλησιάζετε καὶ νὰ συμμετέχετε εἰς τὰς θυσίας τῶν ἐθνικῶν, αἵτινες εἶναι θυσίαι πρὸς τιμὴν ὄχι τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ τῶν δαιμόνων, «ὅτι ἃ θύει (θυσιάζουσι) τὰ ἔθνη (οἱ ἐθνικοί), δαιμονίοις θύει καὶ » οὐ Θεῷ».

Εὐχαρίστως θὰ σᾶς ἀναφέρω, ἀγαπητοί, καὶ δεύτερον παράδειγμα. Ἀφοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς χάρις εἰς τὸ ἐξαίσιον θαῦμα τῆς ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν Ἀποστόλων, χάρις καὶ εἰς τὸν θαυμάσιον λόγον τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν «ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι», τί νομίζετε ὅτι ἔκαμναν οὗτοι μετὰ ταῦτα ; Προσηλώθησαν εἰς τὴν καθημερινὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰς κοινὰς προσευχὰς καὶ εἰς τὴν γενομένην καθ' ἡμέραν ἁγίαν Εὐχαριστίαν. «Ἦσαν δὲ (οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Χριστιανοί), διηγεῖ» ται τὸ ἱερὸν βιβλίον τῶν Πράξεων, ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ » τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς » προσευχαῖς».

Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν ἐν γένει εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας ἐξάγεται μὲ τὸν πλέον ἀναμφισβήτητον τρόπον καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων τοῦ Κυρίου ἡμῶν, οἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας. Σᾶς διαβεβαιῶ, ἔλεγεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ πρὸς ὅλους ἐν γένει τοὺς πολυπληθεῖς ἀκροατὰς αὐτοῦ εἰς τὴν Καπερναούμ, «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε » αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς». Καὶ θέλων νὰ γενικεύσῃ ἀκόμη περισσότερον τὸν λόγον του ὁ Ἰησοῦς προσθέτει τὰ ἑξῆς ἐν εἴδει γενικοῦ κανόνος. «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα » ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.... Ὁ » τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν » αὐτῷ». Βεβαίως ἐνταῦθα ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἔχει ὑπ' ὄψει του μόνον τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἰδιαιτέρων του μαθητῶν, οὐδὲ μόνον τοὺς ἀκούοντας αὐτὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ὁμιλίας του ἐν Καπερναούμ, ἀλλ' ὅλους ἐν γένει τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Ἐνταῦθα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀποτείνεται πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς, πρὸς τοὺς ὁποίους θέτει ὡς ὅρον

ἀπαραίτητον τῆς ἑνότητος αὐτῶν μετ᾿ αὐτοῦ, ὡς ἀρραβῶνα τῆς μετὰ θάνατον ἀναστάσεως καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τί πρᾶγμα; Τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἤτοι τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας.

Κατ᾿ ἀρχὴν λοιπὸν ὅλοι οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ γέροντες καὶ παιδία δικαιοῦνται νὰ μετέχουν τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας. Διότι βεβαίως ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ σκοπὸς τοῦ ὁποίου ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον ἦτο νὰ σώσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, θὰ ἐνήργει ἀντιθέτως πρὸς τὸν σωτήριον τοῦτον σκοπόν του, ἐὰν περιώριζε τὴν ἀπόλαυσιν τῶν καρπῶν τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας μόνον εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν, ἤτοι τῶν κληρικῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἱερὰν Λειτουργίαν προσκαλεῖ γενικῶς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν Ἁγίαν Μετάληψιν, ἐὰν εἶναι πρὸς τοῦτο ἕτοιμοι, κράζουσα διὰ τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ διακόνου· Χριστιανοί! «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλ-» θετε». Ἀνεφέραμεν δὲ εἰς ἄλλην ὁμιλίαν, ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν, ἡ μήτηρ Ἐκκλησία μὴ θέλουσα νὰ στερῶνται τῆς θείας ταύτης τροφῆς καὶ οἱ ἀπουσιάζοντες ἀπὸ τὴν Λειτουργίαν, καὶ οἱ βαρέως ἀσθενοῦντες, καὶ οἱ φυλακισμένοι, τί ἔπραττε; Διαβίβαζε καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν ἁγίαν Μετάληψιν διὰ τῶν διακόνων, ὅπως καὶ σήμερον πράττει διὰ τῶν ἱερέων ἡ Ἐκκλησία ὡς πρὸς τοὺς φυλακισμένους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς.

Ὑπὸ ποῖον δὲ εἶδος τῶν ἀχράντων μυστηρίων πρέπει ἆρά γε νὰ μεταλαμβάνουν οἱ λαϊκοί; Καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἴδη, τοῦ ἁγίου ἄρτου δηλαδὴ καὶ τοῦ ἁγίου οἴνου, ὅπως καὶ οἱ κληρικοί. Διότι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐνῷ, προκειμένου περὶ τῆς δόσεως τοῦ ἄρτου πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, παραλείπει τὸ «*πάντες*», ὡς ἐννοούμενον ἀφ᾿ ἑαυτοῦ, ὅταν ὅμως ἔδιδε τὸ ποτήριον ἐπρόσθεσε ρητῶς τὸ «πάντες», λέγων «πίετε ἐξ αὐτοῦ *πάντες*» ἤθελε τρόπον τινὰ νὰ εἴπῃ ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἑξῆς· ὅτι ἡ στέρησις τῶν λαϊκῶν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἐκ τοῦ ποτηρίου θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητος. Διὰ τοῦτο ἡ συνήθεια, ἥτις ἐπεκράτησεν εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν νὰ κοινωνῶσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν μόνον οἱ κληρικοί, νὰ ἀποκλείωνται δὲ οἱ λαϊκοὶ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου ποτηρίου, εἶναι νεωτερισμὸς τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος· καθιερόνει δὲ μίαν ἀνόητον καὶ ἄδικον διάκρισιν μεταξὺ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἡ ὁποία εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν στηρίζεται μήτε ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, μήτε ἐπὶ τῆς πράξεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, μήτε φυσικὰ ἐπὶ τῆς λογικῆς. Ἡ διδασκαλία τῆς ἰδικῆς μας Ἐκκλησίας, ἡ σύμφωνος μὲ τὴν ἁγίαν Γραφὴν καὶ μὲ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν, καὶ μὲ τὸ λογικόν, εἶναι μὲ ὀλίγας λέξεις ἡ ἑξῆς. «Ἡ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας πρέπει » νὰ γίνηται καὶ κατὰ τὰ δύο εἴδη τόσον ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς (τοὺς κλη-» ρικούς), ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς (ἢ τοὺς λαϊκούς)». Κατ᾿ ἐξαίρεσιν δὲ μόνον καὶ κατ᾿ ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο βεβαίως ἡ Ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς νὰ παραβλέψῃ, ἐπιτρέπεται καὶ γίνεται ὑπὸ ἓν εἶδος, τοῦ ἁγίου οἴνου, ἡ κοινωνία εἰς τὰ νήπια, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ μεταλάβουν τοῦ ἁγίου ἄρτου. Ὡς πρὸς δὲ τὴν κοινωνίαν τὴν διδομένην καὶ σήμερον εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, αὐτη εἶναι ἅγιος ἄρτος ἐμβεβαμμένος μὲ

τὸν ἅγιον οἶνον, καὶ παρασκευάζεται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατὰ τὴν μεγάλην Πέμπτην, διατηρεῖται δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἰς τὸ οὕτω λεγόμενον ***ἀρτοφόριον***.

Ἀφοῦ, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν δικαιοῦνται νὰ μετέχωσι τῆς θείας Κοινωνίας ὅλοι οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑγιεῖς καὶ ἀσθενεῖς, νέοι καὶ γέροντες, μηδὲ τῶν νηπίων ἐξαιρουμένων· ἀφοῦ δεύτερον εἴδαμεν, ὅτι ἡ Ἁγία Κοινωνία πρέπει νὰ γίνεται καὶ ὑπὸ τὰ δύο εἴδη, τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ὑπολείπεται εἰς τὸν παρόντα λόγον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ἑξῆς· πότε πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ ὁ Χριστιανὸς τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων; Ἂν κρίνῃ τις ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀπό τινας περικοπὰς τῆς θείας Λειτουργίας καὶ ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ μεταλαμβάνουν συχνάκις, καὶ δὴ εἰς κάθε Λειτουργίαν. Καὶ ἰδοὺ διατί· πρῶτον τί λέγει ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου; «Ὁ *τρώγων* μου τὴν σάρκα καὶ *πίνων* μου τὸ » αἷμα», τὸ ὁποῖον τί σημαίνει; Ὄχι βεβαίως τὸ ἅπαξ γενόμενον, ἀλλὰ τὸ συχνάκις καὶ ἐπανειλημμένως γινόμενον. Δεύτερον ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ἐκτελεῖ τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ λειτουργοῦ ἱερέως τὰς ἑξῆς λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων παρακαλεῖ τὸν Χριστὸν νὰ τὸν καταξιώσῃ τῆς κοινωνίας τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ ὅλον τὸν λαόν. «Καὶ καταξίωσον, λέγει, τῇ » κραταιᾷ σου χειρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου σώματός σου καὶ τοῦ » τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ». Ἀκούετε δὲ καὶ σεῖς, ὅτι εἰς ἑκάστην Λειτουργίαν προσκαλεῖσθε ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ διακόνου εἰς τὴν ἁγίαν Μετάληψιν· «μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλ» θετε» φωνάζει. Κατόπιν δὲ τῆς προσκλήσεως ταύτης, τί κάμνει πάλιν ὁ ἱερεύς; Προτρέπει τοὺς μεταλαβόντας, ὁποῖοι εἶναι ὅλον τὸ ἐκκλησίασμα, νὰ εὐχαριστήσουν μετ' αὐτοῦ τὸν Κύριον. «Ὀρθοί, λέγει, μεταλα» βόντες τῶν θείων ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων, ζωοποιῶν, φρι» κτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ».

Ποίαν ἀπολογίαν λοιπὸν ἔχουν νὰ δώσουν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐν ὥρᾳ κρίσεως ὅσοι ἐκ τῶν φερόντων τὸ ὄνομα αὐτοῦ δὲν κοινωνοῦσιν ὄχι τετράκις τοῦ ἔτους, οὔτε δίς, οὔτε καὶ ἅπαξ, ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε μίαν φορὰν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, οὔτε κἂν εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ θανάτου των; Λυπηρότατον καὶ νὰ τὸ εἴπῃ τις· ποῖον; Τὸ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον διαπράττουν εἰς τὴν ψυχήν των πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν. Διότι τί κάμνουν οὗτοι; Παραιτοῦνται ἀπὸ ἕνα των ὕψιστον δικαίωμα καὶ παραλείπουν ἕνα των σωτηριωδέστατον καθῆκον τῆς Ἁγίας Κοινωνίας καὶ δὲν ἀποδέχονται ὡς ὤφειλαν τὴν προσφερομένην εἰς αὐτοὺς θείαν τροφὴν τῆς Ἁγίας Μεταλήψεως καὶ ἀποκρούουν τὴν μετὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἕνωσιν καὶ ἀποστεροῦν τοὺς ἑαυτούς των ἀπὸ τὸ μέσον τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς αὐτῶν τελειοποιήσεως καὶ ἐπιστρέφουν ὀπίσω τὸν ἀρραβῶνα τῆς μελλούσης ἀναστάσεως καὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος.